Kommuneplan for Halden 2010 - 2022

Samfunnsdelen

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegelse 2
Forord 3
Politiske grunnlag 4
I 2008 ble det vedtatt å starte opp arbeidet med å utvikle Haldens første samfunnsdel til kommuneplanen. Kommuneplanens arealdel ble vedtatt rullert 4
Saksprotokoll i Hovedutvalg for nærings- og miljøpolitikk - 25.11.2008 4
Saksprotokoll i Hovedutvalg for nærings- og miljøpolitikk - 10.02.2009 4
Saksprotokoll i Hovedutvalg for nærings- og miljøpolitikk - 22.04.2009 4
Saksprotokoll i Kommunestyret - 16.06.2009 4
Saksprotokoll i Kommunestyret - 25.11.2010 4
Haldensamfunnet i dag 5
Befolkningsvekst, flytting og struktur 5
Befolkningsutvikling 1997-2009 5
Aldersfordeling 6
Arbeid/inntekt 7
Sysselsetting 7
Pendling 8
Utdanning 9
Kommunens økonomi 9
Gjeldsutvikling 10
Haldenregionen en del av Østfold 11
Næringsutvikling 11
Landbruk - småskalaproduksjon, kulturlandskap / gjengroing 12
Reiseliv og servicenæring - turist-/konferanseanlegg / bygdeturisme 13
Samferdsel 13
Transport 13
Dobbeltspor jernbane og lokalisering av stasjon 13
Kollektivtrafikk 14
Gods- og varetransport 14
Gang- og sykkelveier 15
Havn - farled 15
Miljøperspektiv 16
Klima 16
Natur - land/vann/sjø 17
Miljøprofil - økologi - kildesortering og renovasjon 17
Kulturminner 18
Kulturlandskap 18
Biologisk mangfold 19
Forurensning 19
Håndtering av støyhensyn 19
Folkehelse 19
Universell utforming 19
Folkehelse 20
Kommunalt tjenestetilbud 21
Omsorgstjenester 21
Utdanning 22
Kulturtjenester - fritidstilbud 23
Tekniske tjenester 24
NAV 24
Samfunnssikkerhet og beredskap 25
Friluftsliv 25
Idrett og friluftsliv 25
Oppvekstmiljø for barn og unge 26
Barn og unges medvirkning i samfunnsutviklingen 27
Kriminalitetsforebygging 27

Forord

Halden kommune har som målsetting utarbeide en visjon for Halden.

Den politiske målsettingen de siste årene gjennom budsjetter og planarbeidet, har vært å styrke den positive utviklingen Halden er/har vært inne i. Dette vist ved trygge og gode oppvekst- og omsorgstilbud innenfor utdanning, helse, barne- og ungdomstilbud for innbyggerne i alle aldersgrupper. Samt gi næringslivet, forskningsmiljøene og høgskolen best mulig vilkår for ekspansjon og innovasjon. Veksten skal være bærekraftig, fremtidsrettet og ivareta miljø, klima og natur slik at etterfølgende generasjoner hele tiden kan ha et solid fundament å bygge videre på. Dette er en god visjon for det samfunnsplanarbeidet som pågår.

Halden har rike og solide tradisjoner, har alltid stått sterkt og vært en selvstendig og kraftfylt region. Den vil fortsatt være den "sentrale periferi i Østfold", men som grensekommune med sin nærhet til resten av Europa, mer sentral enn perifer enn noen annen kommune i Østfold.

Kommuneplanens samfunnsdel baserer seg på eksisterende vedtatte planer og planer som er under revidering ved planutformingen.

Kommuneplanens samfunnsdel skal sammen med kommuneplanens arealdel utgjøre "toppen" av planhiarkiet i Halden kommune.

Kommuneplanens samfunnsdel skal gjelde frem til 2022 og reviderer i løpet av hver kommune-styreperiode. Revideringene skal foretas samtidig som revisjon av kommuneplanens arealdel.

I kommunestyreperioden 2011 – 2015 skal samfunns-delen utvikles til å inneholde prioriterte årlige handlingsplaner.

Halden mai 2010

Visjon

Halden kommune skal målrettet arbeide for å styrke den positive utviklingen Haldensamfunnet er inne i, slik at Halden blir det beste sted å være for de som bor her, næringslivet, institusjoner og de som ønsker å flytte hit for å bosette seg eller etablere næringsaktivitet.

Foto forsiden: Halden sett fra Rødsberget. Bildesenter HA

Politisk grunnlag

I 2008 ble det vedtatt å starte opp arbeidet med å utvikle Haldens første samfunnsdel til kommuneplanen. Kommuneplanens arealdel ble vedtatt rullert.

Saksprotokoll i Hovedutvalg for nærings- og miljøpolitikk - 25.11.2008

Vedtak:

Rådmannen gis i oppgave å legge frem oversikt over aktuelle vedtatt planer til kommuneplanens samfunnsdel og komme med forslag til planprogram for utarbeidelse av kommuneplanens samfunnsdel i løpet av januar 2009

Saksprotokoll i Hovedutvalg for nærings- og miljøpolitikk - 10.02.2009

Vedtak:

Forslag til planprogram for utarbeidelse av kommuneplanens samfunnsdel legges ut på høring. Høringsfristen settes til 1. mars 2009 – 15. april 2009.

Forslaget sendes aktuelle høringsinnstanser og planprogrammets høringsperiode annonseres i lokale medier. Forslaget legges ut på kommunens hjemmesider, service-senteret og Halden bibliotek.

Samfunnsdelen av kommuneplanen utarbeides og legges frem til behandling for hovedutvalget i tråd med gjeldende lover, regler og forskrifter.

Saksprotokoll i Hovedutvalg for nærings- og miljøpolitikk - 22.04.2009 og
Saksprotokoll i Kommunestyret - 16.06.2009

Vedtak:

Forslaget til planprogram for kommuneplanens samfunnsdel for Halden 2010 – 2022 vedtas med tilegg at Trafikksikkerhet og trafikkavvikling vurderes under problemstilling 4.2.1 Miljøperspektiv. Arbeidet med plandokumentet igangsettes.

Det forutsettes at arbeidet gjøres i nært samarbeid med Østfold fylkeskommune og Fylkesmannen i Østfold, gjennom et felles oppstartsmøte.

Planprogrammet suppleres deretter i forhold til temaer, omfang og grunnlagsmateriale som naturlig bør inngå i planarbeidet.

Under pkt. 4.2.1 i planprogrammet, underpunkt Transport og kollektivtrafikk strykes. Nytt punkt Samferdsel legges til med underpunkter:
Transport, Dobbeltspor jernbane og lokalisering av stasjon, Kollektivtrafikk, Gods- og varetransport, Gang- og sykkelveier.

Åpne folkemøter og møter med myndigheter og berørte parter er en vesentlig del av medvirkningsprosessen. Konkrete agendaer og konkret tidsplan for slik medvirkning blir det orientert om i neste møte for hovedutvalget.

Saksprotokoll i Kommunestyret - 25.11.2010

Vedtak:

Planforslaget til kommuneplanens samfunnsdel 2010 - 2022 vedtas med de endringer som fremgår av saksfremlegget.

Protokolltilførsel fra Venstre:

Venstres representanter stemmer for vedlagte plan, for å komme videre i kommunens planarbeide. Halden Venstre ønsker at man under arbeidet med arealdelen drøfter helhetlig utvikling i kommunen i en geografisk og temamessig helhet, blant annet for å sørge for at utvikling av boligområder, næringsområder, skolekapasitet og teknisk infrastruktur passer sammen. I alle fall må disse temaene behandles ved rullering av vedtatt plan.

Haldensamfunnet i dag

17. mai. Foto: Siri Heide Hannestad Larsen

Halden hadde ved inngangen til 2010 28 776 innbyggere.

Halden er Norges 22. største by og 29. største kommune. De kommunene i Norge som er likest Halden i folke-tall er Ringerike, Gjøvik og Hamar.

84 % av befolkningen i Halden bor i tettbygde strøk.

Halden har felles grense med 3 svenske kommuner (Strømstad, Tanum og Dals-Ed) og 3 norske kommuner (Aremark, Rakkestad og Sarpsborg).

Folkemengde 1995-2010 og framskrevet 2011-2030[1]

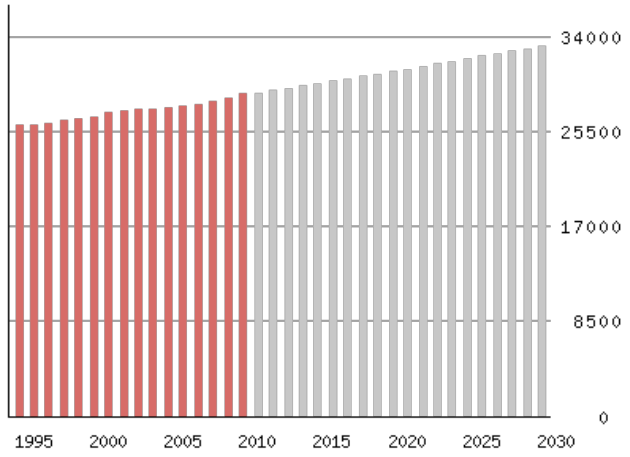

[1]Framskrivning basert på alternativ MMMM (middels vekst)

Halden kommune strekker seg over 642 km2, Haldensamfunnet vokser og legger en middelverdier for befolkningsutvikling til grunn, vil befolkningen i 2020 være omlag 31 500 og i 2030 være 33 500.

Bedring av transportmuligheter innad i fylket og mot stor – Oslo, kan endre dette bildet raskt. Innvandring til Norge er også en viktig faktor som spiller inn. Middels utvikling forutsetter at den totale innvandringen til Norge blir redusert i planperioden.
Små endringer kan dermed gi stor virkning for Halden. Trenden er helt klar. Halden vokser og veksten er omlag 250 til 300 nye innbyggere i året.

Årlig behov for nye boliger er mellom 200 – 250 i planperioden for å dekke veksten.

Befolkningsvekst, flytting og struktur

Befolkningsutvikling 1997-2009

	Fødsels-overskudd	Nettoflytting inkl. inn- og utvandring	Folket-ilvekst
1997	31	222	253
1998	-54	180	126
1999	-53	256	203
2000	16	383	399
2001	1	70	71
2002	5	239	244
2003	-12	21	9
2004	1	121	122
2005	-32	176	140
2006	-7	118	113
2007	13	227	257
2008	18	274	297
2009	47	356	387

[1]Tallene for 2004 og tidligere er basert på foreløpige tall, og vil derfor avvike fra endelige tall som framgår i statistikken Befolkningsendringer i kommunene 1951-

Den historiske utviklingen viser at veksten skyldes nettoinnflytting. Fødselsoverskuddet varierer en del fra år til år, men vil med normal utvikling være positivt. Dette skyldes at aldersgruppa 20 til 40 år i perioden vil øke i antall i forhold til 2010 nivå.

Halden og Østfold er attraktive områder for tilflytting. Østfold er det fylket som har den største andelen innenlandske innflyttingen i forhold til innbyggertallet. Fylket har og stor netto innvandring. Denne situasjonen har holdt seg stabil over flere år og situasjonen forventes å fortsette. Halden får sin del av denne utviklingen.

Halden er i dette bildet regnet som en stabil innflytterkommune. De fleste som flytter hit kommer fra andre kommune i Østfold. Sarpsborg og Fredrikstad er de største innflytterkommunene. Utenfor fylket er det Oslo og kommunene rundt Oslo som er de store innflytterkommunene. Innflytting fra ut-landet kommer i hovedsak fra Sverige og da de nærmeste svenske kommunene. Strømstad er den som topper. Utflyttingen følger samme mønsteret. Nære Østfoldkommuner og hovedstadsregionen.

Aldersfordeling

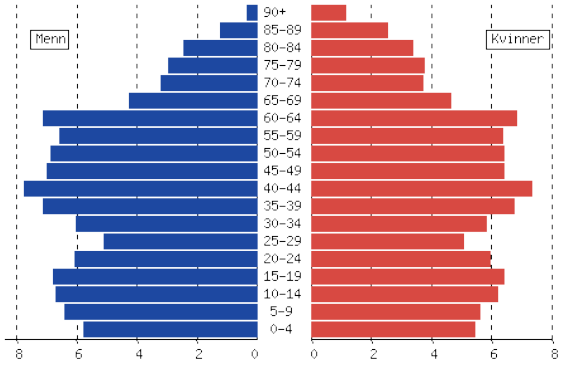

Innpendlings-kommuner	Antall innpendlere	Andel av samtlige innpendlere
Sarpsborg	633	25,6
Fredrikstad	403	16,3
Aremark	307	12,4
Strømstad	156	6,3
Oslo	137	5,6
Totalt	2468	100

Befolkningen etter kjønn og alder. 1.1. 2009. Prosent

Utviklingen over planperioden vil være at befolkningen vokser og en stadig større andel blir eldre. Dette er i tråd med utviklingen i Østfold og landet forøvrig.

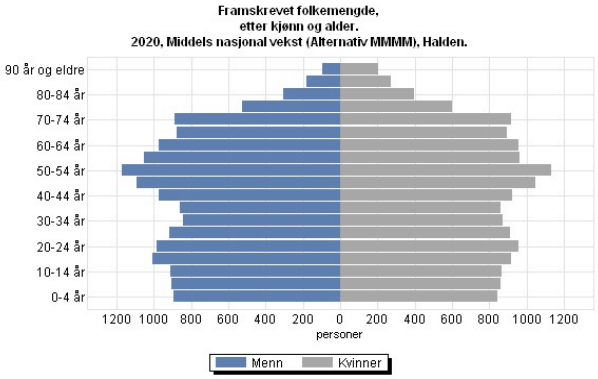

Kilde: Statistisk sentralbyrå

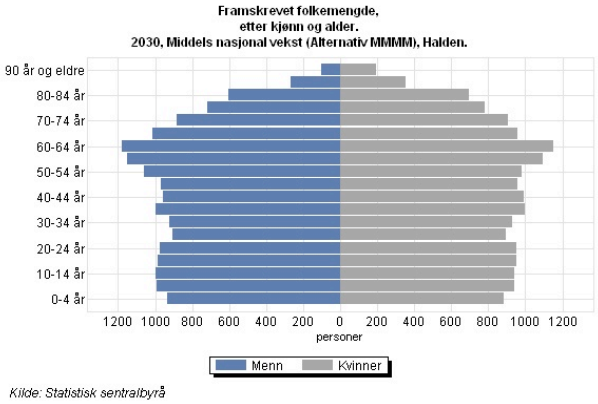

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Busterudparken. Foto: Bildesenter HA

Befolkningsstruktur 2009 i prosent:

	Halden	Fylket	Landet
Antall menn per 100 kvinner i aldersgruppen 20-39 år	102,9	102,4	103,9
Andel barn og unge 0-17 år	21,8	22,3	22,7
Andel eldre 80 år og over	5,6	4,8	4,5
Andel personer med innvandrerbakgrunn[1], vestlig. 2008. Prosent	2,8	2,1	2,4
Andel personer med innvandrerbakgrunn[1], ikke-vestlig[2]. 2008. Prosent	6,1	7,5	7,2

[1]Førstegenerasjonsinnvandrere og personer født i Norge av to utenlandskfødte foreldre uten norsk bakgrunn.

[2]Øst-Europa, Asia, Afrika, Sør- og Mellom-Amerika og Tyrkia. Eget, mors eller fars fødeland.

Som det fremgår av tabellen har Halden noe mindre barn og unge under 18 år enn landet forøvrig, samtidig som andel eldre er høyere. I planperioden vi dette jevne seg ut og Halden vil ligge på landsgjennomsnittet. Andel innvandrer-befolkning er noe lavere enn Østfold forøvrig. Historisk har dette variert en del etter hvilke nasjonalitets-grupper som har vært dominerende som innvandringsgrupper. Slik innvandringen er til Norge i dag og hvilke nasjonalitetsgrupper det er som kommer til Østfold, vil andelen i Halden med stor sannsynlighet være lavere enn gjennomsnittet i Østfold.

Bruker en attraktivitetsbarometeret for regioner i Norge er Halden og Aremark på 3. plass på dette. Kun slått av Øvre og Nedre Romerike. Mosseregionen ligger på 6. plass med Nedre Glomma på 9. plass. Gardermoeffekten er avgjørende for 1. og

2. plass. Attraktiviteten baseres på nettoflyttingen som ikke baseres på vekst i arbeidsplasser. Arbeidsplassutviklingen i Halden er lavere enn for Østfold og Norge, men nettoinnflyttingen større. Det er et velkjent faktum at arbeidsplassutviklingen påvirker mye av flyttingen, men en ser tendens til at bostedsattraktivitet basert på andre livsforhold er mer og mer avgjørende for flyttestrømmer. I dette bildet er Halden i en gunstig situasjon og en forventer at dette vil forsterke seg i årene fremover.

Flyttingen til og fra Halden skjer i hovedsak til omkringliggende kommuner i Østfold.
Ser en på hvem som kommer til Halden, har Halden en stor gruppe med 30-åringer med barn som innflyttere. For øvrige aldersgrupper inntil 60 år, er det en jevn fordeling. Tilflytting av personer over 60 år er svært liten. Flyttemønsteret kan forenklet sies å være slik at ungdommer flytter ut for å ta studier og utdanning, for så å komme tilbake når de er etablert i arbeidsmarkedet og har fått barn.

Arbeid/inntekt

Antallet med uføre i aldersgruppen 16 – 66 år er noe høyere enn landsgjennomsnittet, men sammenligner en dette med kommuner med tilsvarende næringsstruktur, ligger disse på samme nivå som Halden og Østfold.

Gjennomsnitt bruttoinntekt i Halden er lavere enn landsgjennomsnittet og Østfold. Halden kommer skjevt ut av denne statistikken, fordi alle som arbeider på svensk side blir ikke tatt med i statistikken. Selv om lønnsnivået på svensk side er noe lavere enn i Norge, blir bildet i Halden likt gjennomsnittet for Østfold, korrigert for all lønns-inntekt.
29 % av brutto lønnsinntekt kommer fra offentlig sektor og resten fra offentlige foretak og privat sektor. Sammenligner en med Fredrikstad kommune kommer 36 % av brutto lønnsinntekt der fra offentlig sektor. Dette viser også hvor mer sårbart Haldensamfunnet er for konjunkturer innen privat sektor, enn mange av våre nabokommuner. Sarpsborg har tilsvarende situasjon som Halden.

Våre svenske nabokommuner har lavere sysselsettingsgrad enn Halden.

	Kommunen	Fylket	Landet
Andel uførepensjonister 16-66 år. 2007. Prosent	13,0	13,5	10,2
Bruttoinntekt per innb. 17 år og over. 2007	277 300	2 9 600	2 322 500
Menn	339 800	3 6 200	0 398 400
Kvinner	217 400	2 2 300	8 248 400
Sysselsatte med arbeidssted i kommunen, fordelt på næring 2007. Prosent			
Primær	1,8	2,6	3,2
Sekundær	30,6	25,7	20,7
Tertiær	67,2	71,2	75,7
Sysselsatte med arbeidssted i kommunen, fordelt på sektor. 2007. Prosent			
Offentlig forvaltning	25,7	28,6	28,7
Privat sektor og offentlige foretak	74,3	71,4	71,3

Sysselsetting

Andelen sysselsatte innen privat sektor og offentlige foretak, er høyere i Halden enn for fylket og landet. Ved de krisene som landet har vært gjennom de siste ti årene, har de i hovedsak rammet privat sektor.

Offentlig sektor er rammet ved at sysselsettingsveksten har vært lavere i disse årene enn normalen. Dette gjør at Haldensamfunnet rammes raskere og sterkere enn landet forøvrig. Arbeidsledigheten i Halden ligger i hovedsak 0,5 % høyere enn Østfoldgjennomsnittet. Fordelingen mellom offentlig og privat sektor gjør samfunnet mer sårbart.

I offentlig statistikk har Halden lavere sysselsettingsgrad pr innbygger, enn landet forøvrig. Dette bildet er feil på grunn av at den del av befolkningen som jobber i Sverige, ikke regnes med i statistikken for sysselsetting. Korrigerer man for dette er sysselsettingen i Halden på nivå med fylket (omlag 68 % av befolkningen 15 – 74 år er sysselsatt, 76 % for aldersgruppen 20 – 65 år).

Arbeidsmarkedsutviklingen i Sverige (og da særdeles i Strømstad) har hatt dempende effekt for økning av ledigheten i Halden. Antall nye jobber innen handel har økt i perioden, og dermed fanget opp tap av arbeidsplasser i Halden.

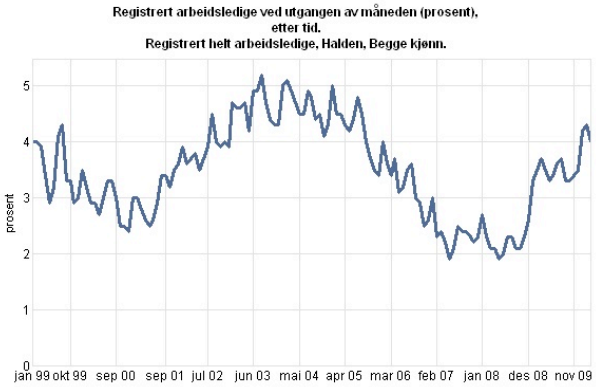

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Andel sysselsatte etter næringsgren 2007

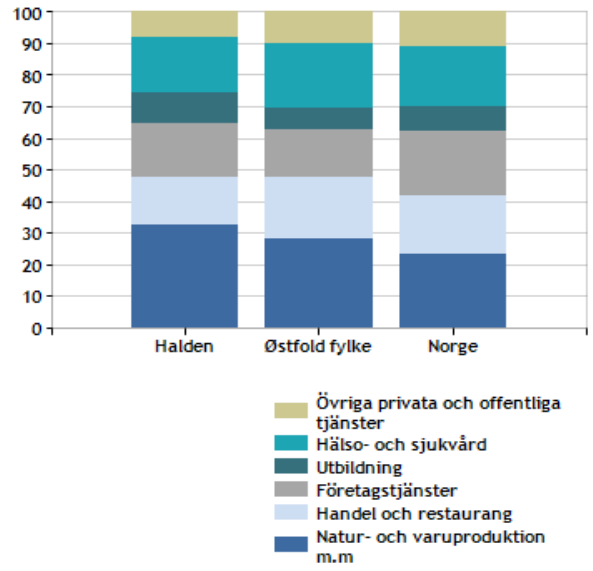

Som en ser av tabellen er det kun innen undervisning innen det offentlige området, at Halden har flere sysselsatte enn fylkes og landsgjennomsnittet. For privat sektor er det kun innen handel og restaurant vi er under landsgjennomsnittet. Høyskolen i Østfold og stor grensehandel er viktige årsaker til dette.

Arbeidsledigheten til innvandrergruppen følger utviklingen i befolkningen. Dette viser at gruppen ikke er mer utsatt enn den øvrige befolkningen ved økt ledighet.

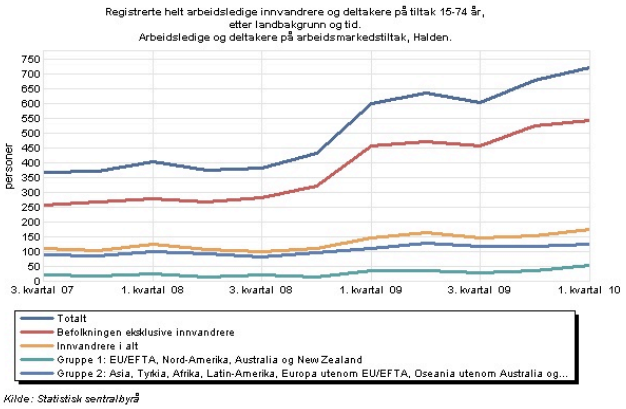

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Pendling

Halden har et underskudd på arbeidsplasser. Ser en denne utviklingen over tid har nettopendlingen fra å være netto innpendling på rundt 1990, endret seg til nå å være netto utpendling. Medregnet pendling til det svenske arbeidsmarkedet er netto utpendling like under 10 % av sysselsettingen i 2010.

Tabell over de fem største innpendlingskommunene og utpendlingskommunene til Halden i 2007.

Utpendlings-kommuner	Antall utpendlere	Andel av samtlige utpendlere
Sarpsborg	832	25,2
Fredrikstad	774	23,5
Oslo	481	14,6
Strømstad	253	7,7
Moss	117	3,5
Totalt	3300	100

Innpendlings-kommuner	Antall innpendlere	Andel av samtlige innpendlere
Sarpsborg	633	25,6
Fredrikstad	403	16,3
Aremark	307	12,4
Strømstad	156	6,3
Oslo	137	5,6
Totalt	2468	100

Dette er også et generelt bilde for Østfold og en ser at bosted blir valgt ut fra attraktivitet i større grad nå enn tidligere.
Korte avstander mellom sentrale steder gjør at en i løpet av yrkeskarrieren, velger å pendle i kortere eller lengre perioder. Østfold og nordre del av Bohuslän sees på som ett arbeidsmarked dersom en er bosatt i Halden. Denne utviklingen vil forsterke seg i planperioden.

Utdanning

Østfold er kjent som et av fylkene i landet med dårligst utdanningsnivå. Halden skiller seg fra dette og er en av kommunene med best utdanningsindeks i Østfold. Tabellen viser at antall med lavere utdanningsnivå går ned mens både andelen med videregående og andelen med universitet og høyskole (høyt og lavere nivå) øker. Østfold er ledende med antall lærlinger i forhold til befolkningen. Halden har stor satsing på lærlinger og bidrar positivt til dette.

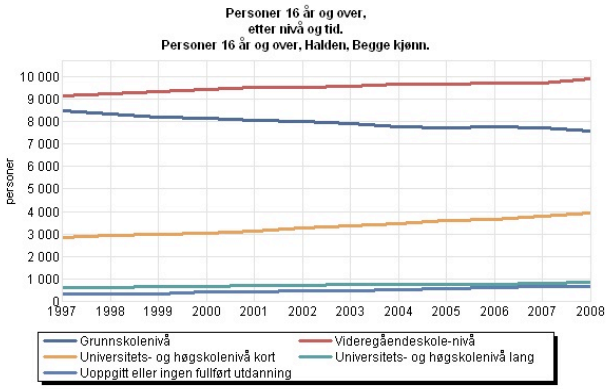

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Endringer på utdanningsnivå i befolkningen tar tid, men trenden er helt klart positiv.
Sammenligner en arbeidsmarkedets etterspørsel etter kompetanse opp mot utdanningsnivået i befolkningen, ser en at arbeidsplasser med behov for høyere utdanning i Halden, er større enn fordelingen i befolkningen. Innefor disse arbeidsplassene ser en der-for en stor andel innpendling.
Dette gir muligheter for de som ønsker jobb med krav til høyere utdanning i Halden.

58 % av ungdommene fra Halden som tar høyskole og universitetsutdanning starter ved Høyskolen i Østfold. Over 80 % av disse starter på studier som retter seg inn mot offentlig sektor.
I og med at størstedelen av arbeidsmarkedet er innenfor privat sektor har man underskudd på utdannet arbeidskraft med utdanning fra Halden. Dette medfører at en er nødt til å hente slik arbeidskraft utenfra. Dette er også arbeidskraft som har vist seg vanskeligere å få til å bosette seg i Halden.

Halden har i dag Norges 3. største FoU miljø regnet pr. innbygger. Regioner med gode FoU miljøer regnes som de med best muligheter i samfunnsutviklingen fremover. Halden har et godt utgangspunkt og det vil være viktig å ta vare på dette,
samtidig som en fortsetter videreutviklingen i planperioden.

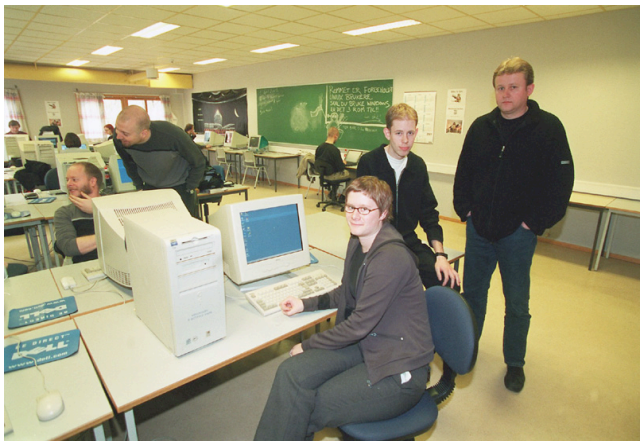

Informatikkavdelingen Høgskolen i Østfold.
Foto: Bildesenter HA

Den store satsingen på FoU bedrifter og Norwegian Centre of Expertise, Halden vil skape ytterligere muligheter for arbeidsplasser med høyt utdanningsnivå i Halden. Samarbeidet med Høyskolen i Østfold og nærliggende Universiteter kan løse behovet for rekruttering til nye arbeidsplasser.

Den positive utvikling i utdanningsnivå i befolkningen må styrkes i planperioden.

Kommunens økonomi

Som det fremgår av fordelingen mellom sektorene har Halden lavere kostnader på administrasjon og barnehager og bruker mer på skole og helse enn landsgjennomsnittet. Halden har satset på helse og omsorg gjennom en årrekke og bygd opp et godt tilbud. Satsingen er i tråd med statens føringer og bygger opp under innføring av samhandlingsreformen i årene som kommer. Halden har ved inngangen til planperioden full barnehagedekning.

Ser en driftsresultatet i en historisk periode på 20 år har kun 7 av årene hatt negativt resultat. Ser en dette opp mot de investeringene og den utviklingen som har vært i kommunal bygningsmasse, tjenestetilbud, reformer og generell samfunnsutvikling er dette bra. De negative årene har ikke underskuddene vært prosentvis store. Tabellen viser utviklingen de siste 10 årene. Som det fremgår følger de i hovedtrekkene utviklingen i den sammenlignbare gruppen G13 og Østfold fylkeskommune. Ser en resultatet i forhold til sysselsettingsstatistikken finner en store likheter i utviklingen.

Kommuneøkonomi 2008

	Kommunen	Fylket	Landet
Frie inntekter per innb. Kroner	30 027	29 164	31 652
Brutto utgifter fordelt på sektor. Prosent			
Administrasjon	4,5	5,6	6,3
Barnehage	8,8	10,2	11,4
Grunnskole	22,2	22,0	21,6
Pleie og omsorg	31,1	29,8	26,9
Kommunehelse	4,6	3,7	3,7
Netto driftsresultat i prosent av driftsinntektene	0,7	-0,8	-0,1
Netto lånegjeld per innb. Kroner	34 066	31 485	25 416
Statlige rammeoverføringer som andel av brutto driftsinntekter. Prosent	28,5	22,6	17,5
Salgs- og leieinntekter i kommunen i prosent av driftsinntektene	14,7	14,3	13,3

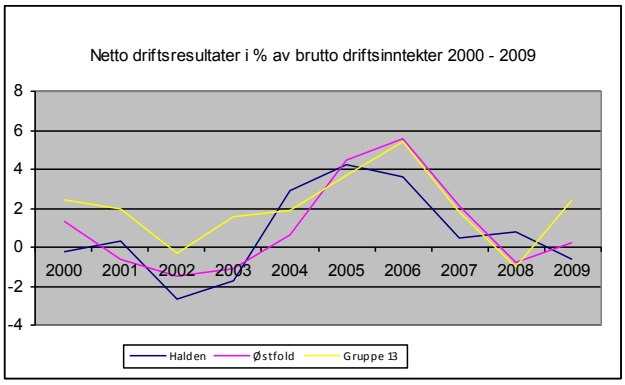

Langtidsbudsjetteringen har i perioden fulgt prinsippet på fremskrivning av fjorårets resultat og årets budsjett. God budsjettdisiplin på kommunalt nivå har medført at en har greid å ta inn i seg endringer i jenesteproduksjonen og nye tiltak innenfor de rammene en har hatt og den generelle utviklingen i ommuneøkonomien.

Kravene til langtids-budsjetteringen er at den skal knyttes nærmere opp til kommuneplan-arbeidet og vise konsekvensene av samfunnsutviklingen i planperioden i forhold til økonomi.
Utfordringen ved dette blir å beholde det kollektive ansvaret i hele organisasjonen for kommunens totale resultat. Dette har helt klart vært styrken for Halden gjennom hele planperioden.

Gjeldsutvikling

Gjeldsutviklingen for Halden de siste årene skiller seg noe fra gjennomsnittet i Østfold og G13 gruppen. Ser en på årsaken til dette er bildet noe mer nyansert. Investeringstakten i Halden de siste årene har vært høy. Flere skoler, barnehager, institusjonsplasser, kultursal, idrettsanlegg og idrettsbygg, utbyggingsområder, VA-investeringer og vei-investeringer med gang og sykkelveier har vært gjennomført. Mange av disse investeringene har vært påkrevd og vil ha levetid langt ut over planperioden.
Grep rundt gjeldsutviklingen er foretatt og en venter en mye lavere utvikling fremover enn den som var i 2007 – 2009. Dette ved at flere store fremtidige prosjekter skal finansieres ved salgsinntekter.
Ved inngangen til planperioden har Halden på flere tjenesteområder godt og moderne tilbud til brukerne.

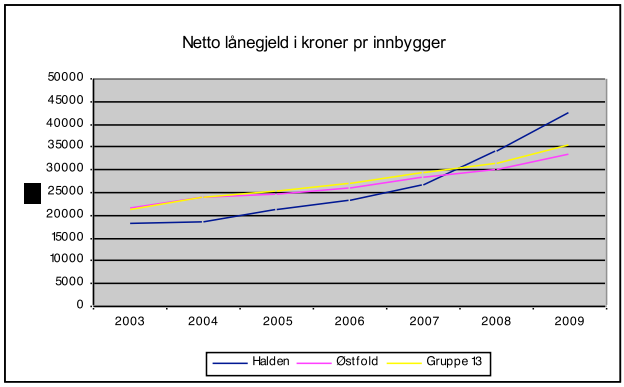

Ser en nærmere på dem vi sammenligner oss med og investeringsnivået på noen av disse, vil vi se at flere av disse kommunene står foran skoleutbygginger og investeringer i omsorgsplasser innenfor helse. Halden har vært noe i forkant av dette og vil ikke ha samme behov på disse områdene i planperioden.

Haldenregionen en del av Østfold

Høgskolen i Østfold, avd. Halden. Foto: Bildesenter HA

Ved inngangen til dette årtusenet gjennomførte man i Norge et stort arbeid på analyse av nasjonale forvaltningsnivåene, deres bærekraft og ikke minst funksjonsfordeling i oppgaver. I dette arbeidet ble det sett på regioner og evt. sammenslåing av kommuner. Halden analyserte sin egen situasjon til at kommunen er stor nok til å dekke fremtidige utfordringer på tjenestebehovet. I et større arbeid som Østfold fylke gjorde på analyse av regioner, kom en til samme konklusjon.

Utviklingen på en rekke områder medfører at samhandlingen med regionen, fylket og nabokommuner på svensk side blir større. Det tradisjonelle regionbegrepet er for snevert i dagens mobilitet og kommunikasjonssamfunn.
Utviklingen innen toll, politi, sykehussektoren og forsvaret er tydelig eksempler på dette.
Arbeidsmarkedet og handelsområdet andre former for utvidet regionbegrep.
Fremtiden vil sette større krav til samhandling og planlegging av samfunnsutviklingen.
Haldens deltakelse i ulike nettverk på region, fylkes og internasjonalt nivå har økt og vil øke i perioden.

Samarbeidet i Grensekomiteen er viktig for det nære samarbeidet mellom grensenære kommuner. Dette må også ivaretas i den utviklingen dagens komite har på fokus ut over opprinnelig arbeidsområde.

Halden deltar i Oslo-region samarbeidet og ser dette som viktig for den videre samfunnsutviklingen av Halden. Oslo-regionen er den regionen som har størst vekst i Norge og Halden har sin plass i denne utviklingen. Spesielt med tanke på samarbeidet over grensen mot Sverige.
Høgskolen i Østfold inngår nå i det unike samarbeidet Oslofjordalliansen.
Dette er et udannings- og forskningssamarbeid mellom Universitet for miljø- og biovitenskap i Ås/ UMB) og høgskolene i Buskerud, Vestfold og Østfold. FoU miljøet i Halden er allerede integrert i dette samarbeidet og det vil styrke seg i tiden fremover. Samarbeidet er spennende da dette vil gi økt mulighet for høyere utdanning for befolkningen i Halden, og da på et bredere spekter som ivaretar behovene innen privat og offentlig sektor.

Videregående skole er underlagt fylkeskommunen. Halden har i dag en videregående skole med felles administrasjon som administrerer tre skoleenheter, Avdeling Porsnes, avdeling Tosterødberget og avdeling Risum. Samarbeidet mellom kommunen og skolen skjer gjennom sektor undervisning som har ansvar for plan for overgangen ungdomsskole – videregående skole. I og med at videregående skole og legger tilrette for fullførte utdanningsløp, er samarbeidet med næringslivet og næringsrådet tett.

Østfold fylke har fått flere forvaltnings- og utviklingsoppgaver som berører kommunene og regionene. Samarbeidet med fylket vil bli styrket i planperioden. Spesielt innen miljø og regional utvikling.

Den styrken som Halden hadde rundt årtusenskiftet, er der fortsatt og den pågående nettverksbyggingen vil bidra til at denne kan styrkes fremover.

Næringsutvikling

Nexans. Foto: Bildesenter HA

Antall private arbeidsplasser i Norge gikk ned i første halvdel av 2000 tallet. Fra 2005 og fremover til finanskrisen kom i 2008/2009, vokste antall private arbeidsplasser i fylket med 11.5 %.
Veksten i offentlige arbeids-plasser har vært jevn over hele perioden. Fra 2005 til 2009 har veksten vært 3.5 %.

Hovedsysselsettingen i Halden er innenfor privat sektor, der natur og vareproduksjon med privat tjenesteyting er de største områdene. Utviklingen i Halden har fulgt arbeidsplassutviklingen innenfor privat sektor, men nedgangen i første halvdel var større enn for resten av fylket. Nedgangen i It-baserte arbeidsplasser, gjorde store utslag for Haldensamfunnet.

Veksten i perioden etterpå har ikke greid å kompensere for dette og den totale veksten for hele perioden har vært på omlag 5 %.
Arbeidsplassutviklingen for Halden er lavere enn for regionene rundt Halden. Dette skyldes noe at Halden har større andel industriarbeidsplasser enn gjennomsnittet i Østfold. Bransjen har hatt sterk nedgang i antall arbeidsplasser i perioden.
Et annet forhold er utflytting av offentlige institusjoner fra Halden til andre regioner i fylket. Sykehus, politi, toll og forsvaret har alle fått hovedsete utenfor Halden.

Etablering av Halden fengsel er en styrke for å få en bedre fordeling mellom privat og offentlig sysselsetting i Halden, men også en stor mulighet for lokalt næringsliv å få en samarbeidspartner på produksjons og vareleveransesiden.

Forholdet mellom privat og offentlig sektor har blitt forskjøvet. Dette medfører at Halden er mere utsatt for svingninger i sysselsettingen enn andre regioner der forholdet mellom privat og offentlig sektor er mer stabilt.

De siste årene har det skjedd store strukturelle endringer i bransjesammensetningen i Halden. Dette er i samsvar med utviklingen generelt i Østfold.
Forretningsmessig tjenesteyting, bygg og anlegg og handel er de bransjene som øker mest. Innenfor offentlig sektor er det helse- og sosialtjenester som har størst økning. Industri og transport er taperne. 15 % av industriarbeidsplassene i Østfold ble borte i løpet av hele perioden 2000 - 2009

Etablering av nye virksomheter i Halden er under landsgjennomsnittet, men Østfold som helhet ligger over gjennomsnittet. Spesielt Mosseregionen og Nedre Glomma kommer bra ut.

Halden har gjennom bredt samarbeid mellom næringslivet og kommunen laget Strategisk Næringsplan som har som formål å legge tilrette for et lønnsomt og bærekraftig næringsliv i Halden, med tilstrekkelige sysselsetting for kommunens innbyggere og økonomisk grunnlag for effektive kommunale tjenester.

Planen følger kommunestyreperiodene og en er inne i 4. rullering siden planen kom i 1994.

Planens hovedsatsingsområder er:
- Remmen – Høgskolen i Halden – Kunnskapssenter
- Svinesund og Svinesundsområdet
- Halden fengsel
- Byutvikling (sentrumsutvikling)

Strategisk næringsplan er retningsgivende for kommunenes arbeid med tilrettelegging og videre utvikling av næringslivet i Halden.

Planen skal gjennomføres og utvikles i samarbeid mellom kommunen og næringslivet.

Planen skal rullers hvert 4. år. Planen er en del av kommuneplanens plangrunnlag.

Planen tar opp en rekke områder utenfor det tradisjonelle næringsområdet, da man i plansammenheng ser at næringslivet er avhengig av utviklingen på en rekke andre samfunnsområder for selv å ha god utvikling.

Samarbeidet mellom de ulike aktørene og involvering fra næringslivets side gjennom Halden næringsråd, er en styrke for planen og eierskapet til denne.

Planen inngår som en viktig del av kommunens plangrunnlag.

Landbruk - småskalaproduksjon, kulturlandskap / gjengroing

Halden er arealmessig Østfolds største landbrukskommune med omlag 63 km2 dyrket jord og 400 km2 produktiv skog. I underkant av 2 % av sysselsettingen i Halden er tilknyttet landbruks-næringen.

Halden har ikke landbruksplan. Arbeidet med første generasjons landbruksplan er vedtatt oppstartet og vedtatt plan vil foreligge i planperioden.
Landbruksplanen vil bli innarbeidet i kommuneplanen i løpet av planperioden.

Landbruksplan skal innarbeides ved rullering av kommuneplanen i planperioden.

Strategisk næringsplan har tatt opp landbruket som næring. Hovedmålet for næringen er fortsatt å være produsent av mat og skogsvirke av høy kvalitet.

Reiseliv og servicenæring - turist-/ konferanseanlegg / bygdeturisme

Fredriksten festning. Foto: Bildesenter HA

Halden kommune har inngått samarbeid med Halden turist på utvikling av reiselivsnæringen i Halden. Kommunen har ikke egen reiselivsplan, med det er startet et arbeide for å få en slik plan på plass. Reiselivet i Halden er under vekst og inne i en positiv utvikling. Nye etableringer skjer og reiselivs-produkter utvikles.

Strategisk næringsplan har som mål for reiselivet å gjøre Halden mer attraktivt ved å videreutvikle besøksmålene i Halden, utvikle overnattings- og serveringstilbudet, utvikle festivaler/idrettsarrange-menter og legge forholdene tilrette for gode natur-opplevelser.

Målet er også å gjøre næringen mere lønnsom ved økt besøk og økt omsetning.

Prosjektet "Allsang på Grensen" faller i så måte inn i denne satsingen og er viktig "motor" i utvikling av opplevelses og besøksstedet Halden. Fler og fler av publikummere kommer nå utenfra Halden og fylket.

Reiseliv og opplevelse er pekt ut som en av vekstnæringene i Norge i årene fremover, Natur, miljø og opplevelser vil stå i hovedsete for denne økningen. Alle disse faktorene er godt representert i Halden og evnen til å legge tilrette for gode og varierte overnattingstilbud og serveringssteder, vil bli avgjørende for de andeler av økningen som Halden greier å ta.

Egen delplan for Turisme/Reiseliv i tillegg til Strategisk næringsplan skal lages i planperioden.

Samferdsel

Transport

Halden har en betydelig rolle innen samferdsels-sektoren fra nasjonal til lokalt nivå. Hoved-forbindelsene til utlandet for vei og bane går gjennom Halden. I tillegg er Halden havn en av de største eksporthavnene i regionen. Nærheten til Rygge flyplass med nasjonale og internasjonale ruter er også en fordel som Haldensamfunnet kan og har benyttet seg av.

Næringslivet i Halden har stor internasjonal profil og de gode forbindelsene nasjonalt og internasjonalt er en styrke for videre utvikling. I planperioden vil utvikling av de fordelene som Halden har innen vei, bane og havn fortsette. Dette må skje i samarbeid med regionale og nasjonale myndigheter.

Den mest kritiske og akutte problemstillingen er terskelproblematikken i Iddefjorden. For Haldens næringsliv som er avhengig av og ser transport på sjø som viktig for sin utvikling og fremtid, er det viktig at det finnes gode og akseptable løsninger på terskelsproblematikken. Fremdriften i arbeidet må forseres og det må komme avklaringer.

Haldens rolle i nasjonal transportplan skal følges tett opp..

Terskelproblematikken i Iddefjorden er viktig å finne en snarlig løsning og avklaring på.

Dobbeltspor jernbane og lokalisering av stasjon

Halden stasjon er endestasjon for Inter-City trafikken på Østfoldbanen inn mot Oslo. I tillegg er Halden på hovedleden for bane ut av Norge.

Driftsbanegården for håndtering av Inter-City trafikken er på plass i løpet av 2010. Befolknings-endringer i Østfold og kravene til mer miljøriktig transportløsninger, vil medføre etterspørsel av flere og hyppigere togavganger på østfoldbanen.
Behovet for oppdatering av eksisterende linje og utbygging til dobbeltspor er lokalt, regionalt og nasjonalt ønskelig. Det arbeides godt for å forsere en utbygging i planperioden. Parallelt med utbygging av linjen Ski – Oslo, blir videreføring av dobbeltspor Rygge – Halden et sentralt tema. Halden skal jobbe for å finne løsning på dette og vil også i fremtiden ha Inter-City trafikken inn til Halden stasjon.
Kortere reisetid til andre steder i Østfold og til Osloregionen er ønskelig, sett på bakgrunn av at fler og fler i befolkningen velger å bosette seg i Halden og arbeide utenfor kommunen.

Hovedlinjen ut av Norge går gjennom Halden og på nasjonalt plan arbeides det med at denne linjen skal oppgraderes til høyhastighetslinje med dobbeltspor. Det er ikke gitt at traseen kommer til å følge dagens linjeføring. Halden ønsker plassering av stopp på denne linjen uavhengig om den følger dagens trase eller legges i mer direkte linje gjennom Halden. Sikring av stopp er i tråd med den næringspolitiske profilen som kommunen har ved å tilrettelegge for gode kommunikasjonsløsninger.

Dagens utbygging av driftsbanegård legger forholdene tilrette for å sikre at Halden stasjon kan bli et trafikknutepunkt både for lokal-, Inter-City og den internasjonale trafikken.

Halden havn og deler av sydsiden. Foto: Bildesenter HA

Kollektivtrafikk

Kollektivtrafikken i Halden styres ikke av kommunen. Kommunen er tilrettelegger for bane og busstrafikken. Busstrafikken internt og over kommunegrensen styres av Østfold Trafikk (Østfold fylkeskommune).

Skal en nå målene i regional og lokal klimapolitikk må satsingen på kollektivtrafikk bli større. Hyppigere avganger og tilrettelegging for kortere reisetid er forhold som må på plass. Rutenettet må også forbedres internt i tettbebygde områder og mellom disse.

Bedre overganger mellom ulike offentlige transportmidler må tilrettelegges. Dette er et kommunalt ansvar. For Halden er det viktig å få på plass kollektivterminal i forbindelse med Halden stasjon i planperioden.

Kollektivnettet mellom viktige institusjoner som sykehus, helseinstitusjoner, Høgskolen i Østfold må gjøres bedre i planperioden hvis mål om økt kollektivandel skal nås.

Nør næringslivet og sysselsettingen til befolkningen i Halden er det viktig at kollektivtilbudet over grensen opprettholdes. Mate-trafikk inn mot E6-korridoren med sine ekspressbusser må få økt hyppighet.

Gods- og varetransport

Trafikken gjennom Halden på det nasjonale og regionale veinettet er stor. Tabellen viser årsdøgnstrafikken (total årlig trafikk delt på antall dager i året).

Veistrekning	Årsdøgnstrafikk
E6 Ny og gammel Svinesundbru	17 – 18 000
Svinesundsparken	16 – 17 000
RV 21 Svinesundsveien	12 – 13 000
Bybrua/ Wiels plass	17 – 18 000
Vaterland bru	7 – 8 000
Iddeveien	7 – 8 000
BRAveien - Karrestad	6 – 7 000

Trafikken inkluderer både nytte og privattrafikk. Belastningen på enkelt strekninger tilsier at veinettet må avlastes.

Hovedinnsatsen i planperioden må gjøres i aksen E6 til Halden sentrum, kryssing av Tista (bybrua og Vaterland), Iddeveien og Tistedalsveien. Avlastningsveier, ringveiløsning, bru og lignende må tas opp i revidering av kommuneplanens arealdel.

Dagens belastning på veier er en sikkerhetsrisiko, ikke bare på grunn av trafikken i seg selv, men også i forhold til samfunnsikkerhet og beredskap. Bedre fordeling av trafikken vil også være en miljømessig forbedring for flere boområder som er berørt av disse veistrekningene.

Godstrafikken på veinettet med stor trafikk, er stor. Omlag 80 % av all nasjonal godstrafikk på bil ut og inn av landet går over Svinesund. Miljømessig er dette en stor utfordring, både utslippsmessig men også når det gjelder håndtering av så stor andel tunge kjøretøy på E6.

De store industribedriftene i Halden er lokalisert i sentrumsnære områder og all trafikk til og fra disse industribedriftene, må skje på bil. Bedre tilrettelegging for transport av råvarer og ferdige produkter til og fra bedriftene, er en stor oppgave. Å få dette løst i et eksisterende miljø er en stor utfordring og skal det være en bærekraftig samfunnsutvikling, må alle parter bistå planmessig, gjennom tilrettelegging og utbygging.

Terskelproblematikken for løsning av sjøtransport er viktig å få på plass snarest. Avlastningsveier og flere muligheter til å krysse Tista er nødvendig.

Jernbanen som ligger nær flere av de store bedriftene, er også et alternativ for en sikrere og bedre miljømessig transport. Dette krever at samfunnet legger tilrette for utnyttelse av denne løsningen.

Gang- og sykkelveier

Halden kommune har i de siste årene satset på storstilt utbygging av gang og sykkelveier. I Østfold-sammenheng er Halden klart best og har som mål at satsingen skal fortsette i årene fremover.
Statens Vegvesen har gjennom nasjonal sykkel-strategi igangsatt ett planarbeid for etablering av hovedsykkelnett i kommunene. Halden er med på dette og det er ventet at plan for videre utbygging foreligger i løpet av 2010.
Mye av nettet er allerede utbygd, men man ser for seg sammenkobling av eksisterende strekninger frem-over. Sikring av skoleveier har øverst prioritet.

Utbygging av gang/sykkelveier er prioritert og samordning med målene for nasjonal sykkelstrategi gjøres i løpet av planperioden.

Havn - farled

Halden havn har lang historie som eksport og import-havn. Posisjonen som eksporthavn er opprettholdt. Som importhavn har havnens betydning blitt redusert.
Potensialet til havnen er stort, da den er eneste havnen i sørlige del av fylket som har direkte tilgang til bane og bil. Havnen er moderne og effektiv i håndtering av gods.

Disse fortrinnene gjør at havnen har et stort uutnyttet potensial.
Avtaler og planer for utvikling av havnen i planperioden, gir store muligheter til å forbedre effektiviteten for havnens fleksibilitet på håndtering av last mellom båt, bil og bane. Kostnader for å legge tilrette for dette i Halden, er vesentlig lavere enn alle konkurrerende havner i fylket.

Svinesund. Foto: Bildesenter HA

Vedtatte planer legger opp til store arealer som kan utnyttes til byutvikling. Dette er områder som imøtekommer nasjonale og regionale krav om mer effektiv utnyttelse av arealer, gir mulighet for lavere energikostnader og alternative energikilder. Ser en dette i sammenheng med den strukturendringen i økt arbeidspendling som er i regionen og ønsket om å bosette seg i Halden, legger det tilrette for utnyttelse av kollektiv transport mellom arbeidssted og bosted.

Terskelen i farleden vil ikke være vesentlig hinder for utvikling av Halden havn. Linjefrakten vil kunne ”leve” med dagens forhold. Kontinuerlig forbedring og sikring av farleden blir fulgt opp.
For utviklingen av industrien og Nexans privathavn er terskelproblematikken viktig. Arbeidet med å finne løsning har høyeste prioritet.

Miljøperspektiv

Klima

Iddefjorden og Halden. Foto: Siri Heide Hannestad Larsen

Halden kommune var en av de første kommunene i Norge som fikk en egen klima- og energiplan. Planen fra 2002 er nå under revidering og vil ventelig bli vedtatt høsten 2010. Fokus på klima har økt i omfang og intensitet etter tusenårsskiftet. De forutsetningene som lå til grunn ved første generasjons plan er nå endret.
Verdenssamfunnet har innsett at det må legges til grunn et globalt perspektiv som gir føringer helt ned på lokalt plan.
Kommunens planverk og arbeide må legges opp til disse føringene og det er forventninger om at en lokalt følger opp og gjennomfører tiltak i tråd med målsettingene.

Halden kommune skal ta sitt ansvar for en bærekraftig utvikling.

Halden har i de seneste års- og langtidsbudsjettene, satt fokus på dette ansvaret. Visjonen om at en skal bidra til en bærekraftig samfunnsutvikling ligger som føring for alt planarbeid og budsjettarbeid i kommunen.

Nasjonalt er det fastsatt mål på utslippsreduksjoner av klimagasser. Målene er definert i Stortingsmelding nr. 34 "Klimameldingen" og det såkalte Klimaforliket av 17. januar 2008.

Norges ratifisering av Kyoto-protokollen betyr at Norge forplikter seg til en maksimal økning på klimagassutslippet på en prosent i forhold til 1990 i måleperioden 2008-2012.

Hovedtrekkene i klimaforliket er følgende:

- Norge skal redusere sine utslipp med 10 % utover Kyoto-protokollens krav gjennom tiltak i utlandet.
- Tiltak i Norge vil redusere utslippet av klimagasser med 15-17 mill. tonn CO_2-ekv. pr. år i forhold til en referansebane fram til et tenkt utslipp i 2020 på ca. 59 mill. tonn CO_2-ekv. (Utslippet i 1990, som er referanseåret for Kyoto, var ca. 50 mill. tonn CO_2-ekv.). Det hevdes at dette tilsier at om lag 2/3 av utslippsreduksjonene skal tas nasjonalt når binding i skog er inkludert.
- Norge skal være karbonnøytrale innen 2030 (mot 2050 i klimameldingen). Dette innebærer at Norge skal sørge for utslipps-reduksjoner (les i utlandet), tilsvarende norske utslipp i 2030.

Med utgangspunkt i referanseåret 1990 for Kyoto-protokollen innebærer de nasjonale målene i praksis at om lag 50 % av utslippsreduksjonene skal tas innenlands. Dette må i hovedsak skje lokalt i den enkelte kommune.

Østfold skal redusere utslippene med 10 % innen 2012, 20 % innen 2020 og 55 % innen 2030 med utgangspunkt i utslippene i 2005.

Overordnede mål for Halden kommune:
Halden kommune følger Østfold fylke sine mål som tar utgangspunkt i de nasjonale klimamålene. Det legges opp til å redusere klimagassutslippene med

- 10 % innen 2014
- 20 % innen 2020
- 55 % innen 2030

i forhold til utslippene i 2005. Østfold fylke har mål om 10 % reduksjon innen 2012. For Halden er målet er utsatt med to år, til 2014.

Klimaplanen og dens målsettinger blir førende for Halden kommune i planperioden.
Klimaplanen må rulleres i løpet av perioden.

Klimaplanen inngår i kommuneplanens plangrunnlag.

Natur – land/vann/sjø

Halden kommune er Østfolds største i areal. 642,3 km2. Landarealet utgjør 595 km2 og vannarealet 47 km2. Omlag 20 km2 er vernet areal (2009) Andel vernet areal har økt i løpet av 2010.

63 km2 er dyrket jord og omlag 400 km2 produktiv skog. Verdien i landarealene er store og naturen er under press og fra flere hold. Jordbruk- og skogsdrift, utbygging, friluftsliv osv.
Landbruket har gode tradisjoner på å holde jord og skog i hevd og Halden er stor leverandør av trevirke og mat.
Utarbeidelse av landbruksplan i planperioden vil diskutere forholdet mellom landbruksdrift og ulike andre interesser i samfunnet. De konklusjoner som denne trekker, vil innarbeides i revidering av kommuneplanens samfunnsdel og arealdel.

Vannarealet utgjør 47 km2. Halden har tilknytting til tre hovedvassdrag. Glomma, Haldenvassdraget og Enningdalsvassdraget. Alle vassdragene er viktige i forhold til fiske, rekreasjon og som resipienter.
Norge har sluttet seg til EUs vanndirektiv og det er startet et storstilt arbeid med kartlegging av vannkvalitet, mulige tiltak og kostnader for å bringe vassdragene i samsvar med direktivet.
Arbeidet er startet og skal være ferdigstilt til 2015 i fase 1. Tiltaksdelen vil gå ut over 2015.

Ut fra kapasitet og ressursbruk vil arbeidet med EUs vanndirektiv være hovedprioritet i planperioden innen vannforvaltning.
Arbeidet med å sikre drikkevannsreserver drives frem uavhengig av arbeidet i vannområdet.

Halden har en 61,6 km (fastland) lang kystlinje og den kan deles inn grovt som tabellen viser:

Strandsoneareal (dekar)		
	2000	2008
Halden		
Total strandsoneareal	5 733	5 733
Tilgjengelig strandsoneareal	1 273	1 241
Bygningsnært areal < 50m	1 092	1 124
Fysisk utilgjengelig areal (bratthet >10 grader)	3 209	3 209
Dyrket mark	135	135
Veiareal (Europavei, riksvei)	4	4
Jernbaneareal	19	19

Tilgjengelig strandsoneareal minker i perioden. Det er igangsatt et arbeid med å registrere tilgjengeligheten i tilgjengelig strandsoneareal. I løpet av planperioden skal det lages mål og tiltak for å øke tilgjengeligheten langs strandsonen i Halden.

Strandsonen og kystlandskapet er en betydelig ressurs for Halden som skal ivaretas og utvikles.

Iddefjorden inngår i vannområde Enningsdals-vassdraget og vil bli behandlet i det arbeidet som gjøres i forbindelse med EUs vanndirektiv.

Laksefiske i Berbyelva. Foto: Bildesenter HA

Miljøprofil - økologi - kildesortering og renovasjon

Halden ønsker med økt miljøfokus å heve miljøprofilen til kommunen. Historisk sett har Halden hatt store miljøutfordringer på grunn av at norsk industrireisning startet i Halden allerede på 1500 tallet.

Fra midten av 1970-tallet og frem til i dag er det gjort omfattende tiltak for å hindre ytterligere forurensning. Man har greid å reversere dette og et målrettet arbeid har gitt resultater. Industri, kommune og øvrig næringsliv har jobbet sammen. Iddefjorden som på 1960 - 1970 tallet ble betegnet som ”død” fjord fremstår i dag som en livskraftig fjord med en spennende økologi. På svensk side er Iddefjorden en del av EUs NATURA 2000 program for viktige naturområder.

Historie, mye industri i sentrale områder og forskningsreaktor i sentrum, gjør at kommunen har og vil ha økt fokus på miljø.
Halden er koblet opp til miljøovervåknings-programmer på en rekke områder. Egne målere for svevestøv, måling av radioaktivitet, utslipp fra industrien, måling av NOx og kontroll av vann-kvaliteteten i Halden er etablert og brukes aktivt i arbeidet med å forbedre miljøet.

Hovedutfordringen i planperioden er å fortsette arbeidet med å redusere utslipp av forurensning.

En annen hovedutfordring er å lage tiltaksplan for allerede eksisterende forurensede områder som skal utvikles.

Arbeidet med Hovedplan for Vann og Avløp er påbegynt og vil bli ferdigstilt i planperioden.

Tiltaksdelen som utarbeides i forbindelse med de ulike vannområdene blir viktig for å redusere utslipp til vann og vassdrag.

Halden kommune har på grunnlag av de føringer som ligger i "regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand" st.m. nr 21 (2004 – 2005) utarbeidet plan for avfallshåndtering 2008 – 2011.

Det kommunale hovedmålet er:

Halden kommune vil følge regjeringens hovedstrategi i arbeidet med å løse avfallsproblemene. Dette gir følgende prioriteringsrekkefølge for valg av løsninger:

- Avfallsreduksjon
- Ombruk
- Materialgjenvinning
- Forbrenning med energiutnyttelse
- Deponering

Arbeidet med gjennomføring av planen har hovedfokus i planperioden.

Kulturminner

Glenne bro. Foto: Bildesenter HA

Bosettingen i området har vart i flere tusen år. Dette sammen med den industrielle, militære og samfunnsmessige posisjonen som Halden har hatt i Norsk historie, gjør at Halden har spesielt mange kulturminner av eldre og nyere dato.

Østfold fylke har gjort et omfattende arbeid på å lage en kulturminneplan. Denne viser Haldens unike plass i fylkets kulturutvikling.

Et omfattende registreringsarbeid på kulturminner i Østfold er startet og Halden er aktivt med i dette. Etablering av Østfoldmuseet der Halden Historiske Samlinger inngår, blir en viktig samarbeidsinnstans i utvikling av dette området.

Kulturplanen for Halden har som hovedmål at det skal lages en kulturminneplan for Halden.

Utarbeidelse av kulturminneplan med mål og tiltaksdel skal gjennomføres i planperioden.

Kulturlandskap

Iddefjorden ved Bakke. Foto: Bildesenter HA

Østfoldlandskapet er spesielt og de naturgitte forutsetningene dette har, gjør at Halden har gunstige forhold for jord og skogbruk. Dette blandet sammen med fjordlandskapet gjør kulturlandskapet i Halden unikt. De positive opplevelsene og tilbakemeldingene man får på "hvor vakkert det er i Halden" skyldes utviklingen av kulturlandskapet gjennom tider. Kulturlandskapet er en viktig ressurs for opplevelse av Halden.
Haldens sentrum og tettsteder er i areal veldig komprimert. Dette sammen med "volumer" på bygninger skaper en intimitet som står i stil med de omkringliggende kulturlandskapene.

Det er gjort få analyser og vurderinger av kulturlandskapet. I forbindelse med utarbeidelse av landbruksplan og kulturminneplan er det naturlig å ta med vurderinger av kulturlandskapet.

Biologisk mangfold

Det er begrensede registreringer av biologisk mangfold i Halden. Et større registreringsarbeid er igangsatt og ventes ferdig tidlig i planperioden. Registreringen skal legges tilrette for bruk ved utarbeidelse av kommuneplanens arealdel og andre planer der kunnskapen er relevant å bruke.
Registreringen skal gjøres tilgjengelig for allmennheten gjennom nettløsninger.

Nasjonalt fokus og forpliktelser på rødlistearter pålegger kommunene økt fokus på biologisk mangfold. Registreringer og ansvar vil få føringer for utbygging og bruk av områder i fremtiden.

Dette er gjort gjeldende i Halden for å sikre Klippeblåvinge sommerfuglen oppvekstområder.

En må forvente økt fokus på dette området i planperioden.

Registrering av biologisk mangfold skal nyttes i kommuneplanleggingen i Halden kommune. Registreringen skal gjøres tilgjengelig for allmenheten gjennom nettløsninger.

Forurensning

Halden kommune har som oppgave å forvalte lov om forurensning som lokal forurensningsmyndighet.

Loven har til formål å verne det ytre miljø mot forurensning, å redusere eksisterende forurensning, å redusere mengden av avfall og å fremme en bedre behandling av avfall. Loven skal dessuten sikre en forsvarlig miljøkvalitet, slik at forurensninger og avfall ikke fører til helseskade, går ut over trivselen eller skader naturens evne til produksjon og selvfornyelse.

Miljøambisjonen til kommune og den lange industrielle historien, setter stort fokus på forurensingssituasjonen i Halden. Mye er gjort for å rette opp "gamle" synder og det må forventes at det i planperioden vil dukke opp ny kunnskap om eksisterende forurensning i Halden.

Halden kommune har som mål at slik kunnskap skal medføre vurdering og evt. tiltaksplan for å håndtere problemet.
En rekke overvåkningsprogram er igangsatt og vil bli fulgt opp i planperioden.

I forbindelse med kommunens kriseplan og behov for en helhetlig ROS-analyse vil forurensningsproblematikken være et sentralt tema.

Tista. Foto: Bildesenter HA

Håndtering av støyhensyn

Kommunene har fått økt ansvar for å vektlegge støyvurderinger i utarbeidelse av planer. Dette er ansvar som går ut over loven om forurensning eller helseforskrifter som ivaretas av kommunelegen. Ansvaret vil bli ivaretatt ved utarbeidelse av kommuneplanen.

Folkehelse

Universell utforming

Halden har siden 2006 hatt egen handlingsplan for universell utforming. Planen ble til etter initiativ fra rådet for funksjonshemmede. Planen ble vedtatt høsten 2006 i kommunestyret.

Planen er retningsgivende for arbeidet for tilrettelegging for universell utforming i Halden og prioritering av tiltak. Planen pålegger også nye planforslag og revidering av planer, å ta hensyn til universell utforming og tilrettelegging.
Planens langsiktige mål er at innen 2020 skal alle viktige offentlige bygg og anlegg, private publikumsbygg og bygninger med arbeidsplasser i Halden, tilfredsstille krav til universell utforming. Alle nye bygg og anlegg gjennomføres i henhold til disse kravene.

Rådet for funksjonshemmede har ansvar for å følge opp revidering av planen i planperioden. Kommunal plamlegging skal ta hensyn til de føringer som ligger i handlingsplan for universell utforming.

Folkehelse

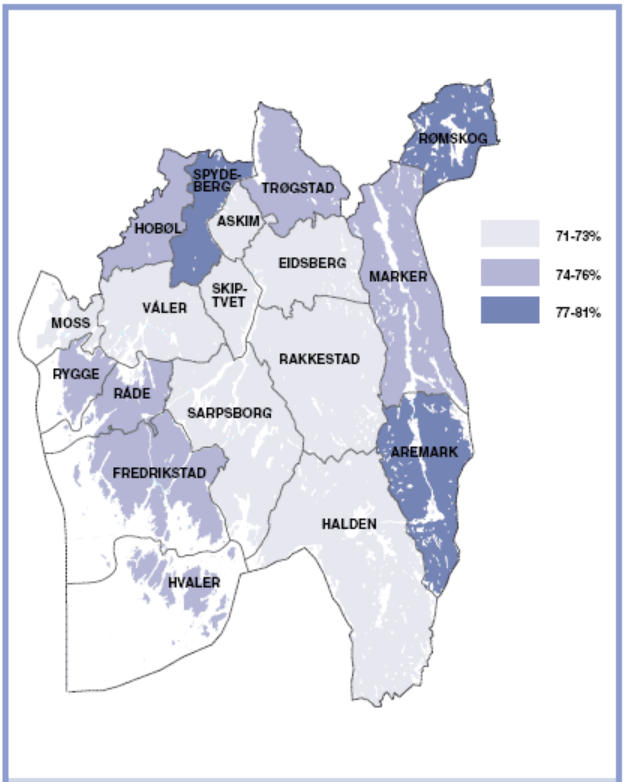

Figur 2.2: Kommunefordeling. Prosentandel som oppgir å ha svært god eller ganske god helse. Østfoldhelsa 2004.

Folkehelsearbeid er samfunnets samlede innsats for å styrke faktorer som fremmer helsen, redusere faktorer som medfører helserisiko og beskytte mot ytre helsetrusler. Videre skal folkehelsearbeidet bidra til en jevnere sosial fordeling av faktorer som påvirker helsen.

Folkehelse er et vidt begrep som strekker seg langt ut over det som tradisjonelt har vært omfattet i helsebegrepet og helsearbeid. Staten har gjennom stortingsmeldinger og strategidokumenter økt fokus på dette arbeidet. Kommunenes ansvar er skjerpet og det forventes engasjement på området. Arbeidet med folkehelse er et sektorovergripende tiltaksarbeid.

Undersøkelser omkring "Østfoldhelsa" – helsetilstand og miljøforhold viser at tre av fire Østfoldinger opplever sin egen helse som svært god eller god.
Dette i sterk motsetning til nasjonale undersøkelser som rangerer "Østfoldhelsa" blant den laveste i Norge.

Erfaringer med at det ligger et stort potensial for å redusere helseproblemer gjennom folkehelsearbeid med fokus på fysisk aktivitet, kosthold, tobakk, rusmidler og levende og trygge lokalsamfunn, har økt fokuset på metodisk folkehelsearbeid. Halden ligger i undersøkelsen som en av de dårligst stilte kommunene i Østfold.

Helse og omsorgsplanen inneholder plan for forebyggende helsearbeid i Halden. Planen tar opp hvorfor det lønner seg å arbeide forebyggende og hvilken økonomisk gevinst dette gir. Planen legger opp til et økt fokus på kommunens folkehelsearbeide. Halden er deltaker i Østfoldhelsa og vil gjennom dette nettverket kunne få nyttig informasjon og erfaringsgrunnlag. Som ledd i dette arbeidet, er det opprettet koordinatorfunksjon for folkehelse i Halden.

Økt fokus på folkehelsearbeidet skal skje i planperioden gjennom utvikling av tiltak og handling.
Folkehelseaspektet skal inn i plangrunnlaget for Halden kommune.
Arbeidet skal organiseres tverrsektorielt og trekke inn frivillige og andre offentlige innstanser i arbeidet.

Kommunalt tjenestetilbud

Omsorgstjenester

Halden kommunes visjon for helse- og omsorgstjenesten er å gi et helhetlig og samordnet tilbud til mennesker som har rett og behov for bistand.

Innsatsen innen omsorgsområdet er basert på Helse og omsorgsplanen for Halden. Planen er bredt forankret i befolkningen og i tjenesten. Planen baserer på at tjenestene i størst mulig grad skal være rettet mot forebyggende og helsefremmende tiltak.

Den demografiske utviklingen i planperioden tilsier at det vil bli større etterspørsel etter omsorgstjenester.

Aldersgruppen 67 – 79 år vil øke med 59 % i perioden frem til 2025. Andelen 80 til 89 år vil holde seg stabil og 90 + vil øke med 12 %.
Nye behov og forventninger i gruppen 67 – 79 år, vil bli en utfordring for tjenestetilbudet. Dette er en gruppe som i løpet av planperioden vil vokse og få inn personer som gjennom yrkes og privatlivet har store forventninger til egen levestandard og aktivitet.

Pleie og omsorgstjenesten har endret seg fra å være en tilnærmet eldreomsorg til å omfatte stadig nye grupper yngre mottakere under 67 år. Dette som følge av store reformer i samfunnet innen psykiatri, institusjonsnedbygging og omsorgstjenester for mennesker med spesielle behov.

Kommunens største utfordring i planperioden er å få til et samsvar mellom det aktivitetsnivået tjenesten må ha og den økonomi som skal til for å betjene dette aktivitetsnivået.

Planen er det overbyggende redskap for helse- og omsorgssektoren i Halden.

Planen må i planperioden følges opp og revideres i hver kommunestyreperiode.

Tiltaksplaner med økonomiske og produksjonsmål utarbeides før årsbudsjettene.

Samhandlingsreformen vedtatt april 2010 blir en av de største utfordringene for sektoren i første halvdel av planperioden. Alt fra 2010 er det forventet at reformen innpasses i kommunale planer.
Samhandlingsreformen vektlegger større fokus på forebygging (Haldens målsetting er samsvarende). Samhandlingsreformen kan beskrives som ”Rett behandling – på rett sted – til rett tid”. Dette gir utfordringer til statlig nivå og kommunalt nivå i samarbeid og fordeling av ansvar for tjenester.

Den reviderte helse- og omsorgsplanen er mye tilpasset samhandlingsreformens intensjoner og målsettinger.

Lise Amundsen med skulpturen ”Omsorg”.
Foto: Bildesenter HA

Omsorgstrappa
Halden kommune har organisert tjenestetilbudet etter prinsippene i omsorgstrappa. Omsorgstrappa forutsetter at man anser at mennesker som har behov for omsorgstjenester ikke er like. Den enkelte må vurderes individuelt og tjenestetilbudet må tilpasses den enkelte.

Tjenestetilbudet må reflektere den enkeltes behov og omsorgstrappa viser til en sammenheng der økende behov møtes med økende tjenestetilbud. I tillegg inneholder tenkningen knyttet til omsorgstrappa en forståelse av at ulike omsorgstjenester eller deltjenester innen omsorgsområdet, utgjør de forskjellige trinnene i trappa.

Noen tjenestetyper er innrettet hovedsakelig mot mennesker som har små bistandsbehov, noen mot de som har store bistandsbehov, og noen tjenestetyper kan være innrettet slik at de betjener mennesker med både store og små bistandsbehov. Lovverket peker på

retten på individuelle planer som blir et vesentlig grunnlag for omsorgstrappa.

For å kunne imøtekomme dette er tjenestene under omorganisering og omorganiseringen vil være på plass i løpet av 2010. De første årene av planperioden vil gå med til å få på plass omsorgstrappa som modell for tenkningen i tjenestene og samordne dette med Samhandlingsreformen.

Ny teknologi innenfor helsetjenester får større og mer omfattende plass. Ikke bare innenfor det medisinske området men også i forebygging og omsorg. Å få på plass styringssystemer i tjenesten er et hovedmål i planperioden. Dette for å få bedre styring og effektivitet innen tjenesten.
Kravet til økt kompetanse både innen nye systemer og i behandling og forebygging, er påkrevd. Behovet for kompetanseøkning er stor og vil bli et av satsingsområdene i planperioden. Dette er også et generelt behov for hele kommuneområdet og fremgår av kommunens kompetanseplan 2006 – 2008 samt i retningslinjene for kommunes arbeidsgiverpolitikk.

Nye forventninger til helse og omsorgstjenestene forutsetter større samhandling og brukermedvirkning innenfor helsetjenestene. Halden har som mål å imøtekomme dette i planperioden.
Målsettinger for utvikling av de ulike områdene rettet mot spesielle grupper er innarbeidet i planen.

Helse og omsorgsplanen inngår i kommuneplanens plangrunnlag.

Planarbeidet har sett på tilbudet i forhold til brukergruppen og fremtidige behov. Behovet for spesielt tilpasset boliger er i størrelsen 50 – 60 i planperioden. Antall sykehjemsplasser er stipulert til 40 nye plasser i planperioden. Arealplanarbeidet må ta hensyn til dette.

Utdanning

Halden kommune har ansvaret for barnehager og grunnskolen. Området styres av en rekke lover som regulerer innsatsen på området.

Halden kommune styrer sin skole og barnehage-utvikling på Handlingsplan for skole og barnehage av 2007 og skolepolitisk plattform fra 2009.

Handlingsplanen bygger på statlige føringer og kommunale grunnlagsdokumenter.

Risum ungdomsskole. Foto: Bildesenter HA

Halden kommunes utdanningspolitiske visjon er:
Å skape et trygt, rettferdig og inkluderende læringsmiljø for den enkelte og for fellesskapet.

Dette skal nås gjennom målsettingen:
Eleven og den unge i sentrum – i et læringsmiljø som fremmer undring, kreativitet og demokrati og som er preget av trygghet og tillit, respekt og toleranse, ansvar og forpliktelse.

Formålet med handlingsplanen er at alle barn under skolepliktig alder og alle grunnskoleelever i Halden kommune skal sikres et helhetlig og likeverdig opplæringstilbud basert på kommunens politiske målsettingsdokumenter.

Halden kommune ser barnehagene som første steg i et livslangt læringsløp. Barnehagene skal drives etter rammeplanen for barnehager. Rammeplanen har sammenheng med skolens læringsplaner som igjen tar hensyn til målene i statens tilrettelegging for livslangt læringsløp.

Halden kommune har på bakgrunn av sin visjon og sitt mål utarbeidet planer for introduksjon til barnehage og skole, samt overgangen mellom barnehage og skole og de de ulike trinnene i skolen. Planen ivaretar også overgangen mellom ungdoms-skolen og videregående skole.

Planen har klare delmål for det pedagogiske arbeidet i skole og barnehager som bygger opp under hovedmålet.

Behovet for kompetanse i samfunnet setter alltid store krav til at de som skal lære bort blir løpende oppdatert. Gjennom kompetanseplaner og mål for rekruttering prøver Halden kommune å sikre dette innen sektoren.

Fokus på skolen og læring i samfunnet har medført behovet for bedre målsettinger og prioriteringer for å nå disse målene.

Halden kommune har gjennom skolepolitisk plattform 2009 – 2012 målsatt sine utdanningsmål og prioriteringer for Haldenskolen.

Haldenskolens overordnede utdanningsmålsettinger er:

Utvikling av den enkelte elev
- med prioritering på leseopplæring, matematikkopplæring, trivsel og mestring.

Utvikling av den enkelte elevs forhold til andre mennesker
- med prioritering på respekt for andres integritet.

Utvikling av den enkelte elevs forhold til samfunnet
- med prioritering på kunnskap om og innstilling til samfunnets normer gjennom respekt for andres integritet.

Mer enn 95 % av elevene skal innen 2012 oppnå tilfredsstillende mestringsmål innen lesing og matematikk og alle skal respektere andres integritet.

Handlingsplan og skolepolitisk plattform skal evalueres hvert år.
Begge planene skal revideres i planperioden.
Handlingsplan for skole og barnehager samt skolepolitisk plattform inngår i kommuneplanens plangrunnlag.

Rammene rundt undervisningen og barnehagen er også viktig. I løpet av de siste årene har det vært en storstilt utbygging av barnehager i kommunal og privat regi. Barnehagedekningen har nådd målet og det er 100 % dekning. Barnehagene har stort spenn i pedagogisk vektlegging og tilbud.

Tre nye skoler er bygd, To ungdomsskoler og en barneskole. I tillegg er det gjort store rehabiliteringer ved andre skoler. Den totale kapasiteteten er tilrekkelig for befolkningsutviklingen i barne- og ungdomsgruppa innen planperioden. På grunn av utbyggingsmønsteret i Halden kan en se at enkelte skoler kan få større press enn andre i planperioden. Halden er ett inntaksområde og kan løse dette ved endring av grensene internt mellom skolene.
Den største utfordringen i planperioden med tanke på skolebygg er å få avklart skolestrukturen på Iddesiden og opprusting/nybygg av skole etter denne avklaringen.

Fastsetting av skolestrukturen på Iddesiden av Halden skal gjennomføres i planperioden.
Nødvendige byggtekniske tiltak som følge av dette skal gjøres i planperioden.

Kulturtjenester - fritidstilbud

”Barnesang for livet” i 2005. Foto: Bildesenter HA

Haldens kulturpolitikk er bygd på kulturplanen av 2007. Planens visjon er ”Halden – den lille byen med de store opplevelsene” Visjonen er mye oppfylt i det arbeidet som er gjort innen kultursektoren de siste årene. Samarbeidet med det frivillige kulturlivet og det profesjonelle kulturlivet har båret frukter og er inne i godt driv.

Halden kommune skal ha et godt samspill med lag og foreninger, stimulere det frivillige kulturliv og oppleves som støttespiller og samarbeidspartner.

Halden kommune skal satse på et fortsatt rikt tilbud innenfor tradisjonell, kulturell virksomhet.

Halden kommune skal legge til rette for et helhetlig og kvalitetsorientert kulturliv, slik at vi er sikret et mangfold av kulturuttrykk.

Kultursalen skal befestes og Kulturkvartalet videreutvikles som hovedarenaer for kulturaktiviteter og -utfoldelse.

Kultur skal brukes aktivt som grunnlag for stedsutviklingen og omdømmebyggingen av Halden.

Halden kommune skal ha en sektorovergripende politikk for kultur og næring og drive en aktiv politikk for å fremme kulturbaserte næringer, koblet mot lokale, regionale, nasjonale og internasjonale strategier.

Halden kommune skal ta det flerkulturelle samfunnet på alvor og utnytte mulighetene som ligger i dettte.

Halden kommunes kulturpolitikk skal være i tråd med nasjonale og regionale føringer og målsettinger.

Halden skal være landets beste kommune å vokse opp i for barn og unge.

Kulturlivet endrer seg stadig og nye tiltak fødes der andre dør. Haldens kulturliv er veldig dynamisk og kommunens prioriterte rolle de siste årene, har vært å tilrettelegge for arenaer der aktiviteten kan utøves. Kultur er et satsingsområde og skal fortsatt utvikles. Kulturtilbudet er viktig i forhold til stedsutvikling og omdømmebygging av Halden.

Bibliotek og Kreativt Kraftsenter med kulturskole, Tirsdag /Torsdagsklubben, rockehus og ungdomsklubb er bærende for det arbeidet kommune selv driver innen kulturområdet. Alle disse tiltakene videreutvikles kontinuerlig. Fra 2010 har biblioteket egen avdeling i Halden fengsel.

Halden kommune ser samspillet med det frivillige kulturlivet som svært viktig og skal kontinuerlig bidra til å forbedre og utvikle dette. Dette gjøres gjennom støtteordninger, samarbeid og tilrettelegging for aktivitet.

Halden har flere profesjonelle aktører innen kulturområdet, Det Norske Blåseensemble, Halden historiske Samlinger (Museet Østfold) og Opera Østfold. Institusjonene er svært viktige for Haldens kulturliv og videre utvikling av dette. Halden kommune ser samarbeidet med disse som helt sentralt og vil fortsatt utvikle dette, samt legge tilrette for at institusjonene kan fortsette sin utvikling.

Kulturplanen legger føringer for kommunes innsats innen tjenesteområdet. Planen skal revideres i løpet av planperioden og inngår i kommuneplanens plangrunnlag.

Kulturplan for Halden skal revideres i planperioden.
Kulturplan inngår i kommuneplanens plangruunnlag.

Tekniske tjenester

Teknisk sektor er inndelt i fire hovedområder. Eiendom og havn, Plan byggesak og geodata, Kommunalteknikk og Brannvesen.

Det er ikke utarbeidet felles overordnet planverk for tjenesten. Plan byggesak og Geodata samt Eiendom og Havn er i hovedsak enheter som driver med forvaltning. Kommunalteknikk og Brannvesen har hovedvekt på utførende tjenester.

Brannvesenet driver etter lov og forskrifter og inngår i kommunens beredskapsarbeid. Brannvesenet har et betydelig ansvar i forhold til samfunnsikkerhet og beredskap. Egne rutiner og planer er laget for dette arbeidet.

Kommunalteknikk har avsvar for vei, vann, avløp, park, nyanlegg, renseanlegg og avfall.
Arbeidet til avdelingen er basert på planer og investeringstiltak.

Arbeidet med hovedplan for Vann og Avløp er under ferdigstillelse og vol bli politisk behandlet i løpet av planperioden.

Avfallsplan er gjeldende men skal revideres i løpet av planperioden.

Plan for trafikksikkerhet, gang og sykkelveier skal revideres i løpet av planperioden.

NAV

Halden etablerte NAV-kontor i 2008. Bakgrunnen var den statlige NAV-reformen Hovedmålene for NAV-reformen er å få flere i arbeid og aktivitet og færre på stønad, gjøre det enklere for brukerne og tilpasse tjenestene etter brukernes behov, samt skape en helhetlig og effektiv arbeids- og velferdsforvaltning.

Deler av tidligere A-etat og Rikstrygdeverket (Trygdekontoret) er sammen med deler av sosial og helsetjenesten samlet under samme tak og samme målsetting.

Samordningen har medført store omlegginger og tilpassninger for alle ledd. Det har vært gjort et stort forarbeid for sammenslåingen. Arbeidet med planlegging for den videre driften etter sammenslåingsperioden har hatt lavere prioritet. Den statlige delen jobber i tråd med statens planer og mål for virksomheten. Den lokale delen har i mindre grad planer og mål for sin virksomhet.

Hovedutfordringen i planperioden blir å evaluere resultatene og virkning av sammenslåingen. På statlig plan er det igangsatt slik evaluering og den ventes å gå over flere år i planperioden. For Halden kommune er det viktig at kommunenivået kommer med i denne evalueringen. Hvis ikke bør en vurdere egen evaluering lokalt.

Samordning og utvikling av nye planer og mål for statlig og kommunalt nivå for NAV-kontoret i Halden skal skje i planperioden.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Krisehåndtering:
Samfunnets sårbarhet øker med takten av avhengighet til teknologi, økt mobilitet, behov for energi, varer og tjenester. Klimaet endrer seg og skaper nye forutsetninger for miljøet, samtidig som andre miljøpåvirkninger også bidrar til endringer.

Kravet til sikre lokalmiljøer øker og fokus på konsekvensene av skader og ulykker, er stort.
Felles for alle slike hendelser er at de skjer i en kommune. Kommunen har et ansvar for samfunnssikkerheten og beredskapen i lokalsamfunnet

Halden kommune har utarbeidet kriseplan for katastrofer i fredstid. Denne sammen med kriseplaner inne helseområdet, utgjør Haldens planverk for krisehåndtering i fredstid.
Politi, brannvesen og redningstjeneste har også roller i den lokale krisehåndteringen. På bakgrunn av en rekke større hendelser i Norge de siste årene, har fokus på dette arbeidet blitt intensivert.

Halden har god erfaring på øvelser i krisehåndtering, planverket blir kontinuerlig revidert og samordnet med overordnet planverk på region og fylkesnivå. Halden har og en spesiell utfordring ved at den er en grensekommune. På en rekke områder er det etablert grenseoverskridende samarbeid på krisehåndtering i grenseområder.

Det er utarbeidet en rekke Risiko og Sårbarhetsanalyser (ROS) for Halden. Disse inngår i Kriseplanen. Målsettingen er å utarbeide helhetlig ROS-analyse for hele Halden kommune i planperioden. Kravet til samarbeid intern, mellom lokale innsatsstyrker, mellom kommuner, over grensen og ikke minst opp mot overliggende nivå, fordrer bedre verktøy for samarbeidet. IT løsninger for dette må etableres.

Kriseplanen for katastrofer i fredstid skal kontinuerlig rulleres i planperioden.
Helhetlig ROS-analyse for Halden kommune skal utarbeides i planperioden.
Etablering av IT_systemer for samhandling av innsats gjennomføres i planperioden.

Friluftsliv

Klartjern. Foto: Bildesenter HA

Idrett og friluftsliv

Idrett og friluftsliv er viktige områder for Halden. I motsetning til tendensen med frafall i lag og foreningslivet i Norge går utviklingen innen idretten i Halden i motsatt retning. Innen de fleste aldersgrupper øker antallet medlemmer. Andelen aktive øker og det er aktivitet stort sett innen alle

idrettsgrener. Anleggsituasjonen er god og den utvikles stadig.

Naturforholdene i Halden er gunstige for friluftsliv og godt tilrettelagt for aktivitet. Mangfoldet av naturtyper fra kystlandskap med badestrender eller bratte klipper, til skogsområder med høyfjellspreg eller gammel urskog er stort. Mange vann og store vassdrag. I Østfoldsammenheng en av de mest spennende friluftskommunenen, fordi en innen korte avstander kan oppleve stor variasjon.

Lang kystlinje og mange skogsbilveier, gjør det lett å bruke hele kommunen. Imidlertid er utviklingen at det tettstedsnære friluftslivet, er det som øker mest. Dette krever bedre tilrettelegging og behovet for bedre universell utforming er stor.

Siden slutte på 1980-tallet har Halden kommune hatt egen idretts- og friluftsplan. Denne har fra 1999 hatt status som kommunedelplan.
Kommunedelplanen for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv er førende for det arbeidet som kommunen har inn mot dette innsatsområdet. Planen har målsetting for kommunens satsing på fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv. Planen inneholder også målsetting for anleggsutbygging og sikring av arealer for idretts- og friluftsliv.

Kommunedelplanen for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv skal brukes aktivt samt revideres i planperioden.
Kommunedelplanen er førende for kommunens innsats på området.
Kommunedelplanen er en del av kommunens plangrunnlag.

Oppvekstmiljø for barn og unge

Halden kommune har som målsetting at Halden skal være landets beste kommune å vokse opp i for barn og unge.

Ambisjonen er helt klar, innfrielse av målet kan være noe vanskeligere. De fleste har en subjektiv opplevelse av hvor det er godt å vokse opp. Forskning viser at denne opplevelsen ofte slår veldig gunstig ut for små kommuner der nettverkene er tettere og samfunnet mer oversiktig. En kan forenke dette noe og bruke levevilkår som et mål for måloppnåelse. En vet at gode levevilkår gjør det lettere å lykkes videre i livet for barn og ungdom.

Gode levevilkår baserer seg på en rekke forhold som rusproblematikk for gruppa, barnevernstiltak, fullføring av videregående skole, arbeidsledighet og bruk av sosialhjelp.

Bruker en disse parametrene får en indeks for levekårsproblemer. Denne brukes mye som måltall for gode levevilkår. På denne indeksen scorer Halden best av alle de store Østfoldbyene.

Skiløper. Foto: Bildesenter HA

Halden har gode forutsetninger for å gi gode oppvekstvilkår for barn og ungdom. De politiske prioriteringene innen de fleste samfunnsområder ivaretar og prioriterer barn og ungdom.
Fokus på kulturtilbud, psykisk helse, helsetjenester, skoletilbud, trygge oppvekstvilkår, satsing på gang og sykkelveier, friluftsliv, lag og foreningstilbudet, kriminalitetsforebygging, barnehagetilbudet osv er alle tiltak som bygger opp under målsettingen om å være landets beste kommune å vokse opp i for barn og ungdom.

All tjenesteyting, kommunal planlegging og tilrettelegging skal ha som mål og bedre levekårene for barn og ungdom slika at Halden er landets beste kommune å vokse opp i.

Barn og unges medvirkning i samfunnsutviklingen

Halden opprette i 1999 Ungdommens kommunestyre. Dette ble senere omdannet til Halden ungdomsråd. Barn og unge har store forventninger til å se resultater og handling raskt etter at de er hørt, eller har kommet med innspill i prosesser. Dette setter store krav til prosessene de er involvert i, eller skal involveres i. For å få dette til å fungere, har det blitt mye prøving og feiling. En ser nå at modellen en har utviklet, øker engasjementet i saker som berører barn og unge. Flere saker blir reist av ungdomsrådet og de deltar aktivt i høringer rundt egen situasjon.

Det er utprøvd metoder som fremtidsverksted, kafedialog, åpne møter, spørreundersøkelser osv. Erfaringene fra disse er gode. Handlingen etter slike prosesser er avgjørende for opplevelsen av vellykkethet.

Det er et ønske om å øke medvirkningen i samfunnsutviklingen, til barn og ungdom i Halden.
Ungdomsrådet er sentral i denne satsingen.
Organiseringen rundt rådet er styrket og kulturplanen av 2007 legger føringer for videre utvikling av rådet og pålegger alle kommunale utvalg å bruke ungdomsrådet som samarbeidspartner og høringsinnstans.

I tillegg til Ungdomsrådet har Barnas talsperson en aktiv rolle i ivaretakelse av barn og unges rettigheter i plansaker.

I kommunalt planarbeid har en ikke lagt opp til omfattende medvirkningsprosesser. Tiden er imidlertid inne til å prøve ut dette i større grad.
I planperioden skal prosess rundt barn og unges rolle og medvirkning i samfunnsutviklingen av Halden utprøves. Ulik metodikk for å få bred medvirkning skal nyttes og resultatet skal resultere i barne- og ungdomsplan med visjoner for Haldens utvikling, med konkrete mål og tidfestede tiltak.

Økt bruk og deltakelse fra Ungdomsrådet i samfunnsutviklingen av halden skal gjennomføres i planperioden.
I planperioden skal det utarbeides egen barn- og ungdomsplan for Halden. Av og med ungdom i prosessen.

Kriminalitetsforebygging

Halden kommune har konsentrert sitt arbeid med kriminalitetsforebygging til barne- og ungdomsgruppa. Haldensamfunnet er et trygt og godt sted å vokse opp for barn og ungdom. Kriminalitetsstatistikken slår negativt ut for kommunen i forhold til landsstatistikken. I all hovedsak skyldes dette grenserelaterte forhold i voksengruppa.
Kriminaliteten i Halden (tatt hensyn til de som er bosatt i kommunen) er rundt gjennomsnittet.

I 2005 ble det vedtatt kriminalitetsforebyggende plan for Halden. Hensikten var å kartlegge situasjonen og koordinere det eksisterende arbeidet i kommunen. Arbeidet med planen avdekket behov for å gå videre med det arbeidet kommunen gjorde og utvikle dette.

Det ble i 2007 gjennomført en større ungdomsundersøkelse i Halden. På bakgrunn av de resultater denne avdekket, kriminalitetsstatistikken for Halden og føringene i planen, ble det opprettet stilling som koordinator for samordning av lokale kriminalitetsforebyggende tiltak (SLT).
Koordinatoren har jobbet på tvers av sektorene og institusjonene. Dette har vist seg nyttig og en ser stor reduksjon i antall saker som involverer barn og ungdom.
Ungdomsundersøkelsen har også lagt grunnlag for økt innsats på forebyggende tiltak rettet mot barn og ungdom, innen kommunens sektorer.

Planen for kriminalitetsforebygging legger opp til at det skal foretas en evaluering etter at en har iverksatt tiltak og høstet erfaringer. Revidering av planen skal involvere flere instanser og bli mer omfattende enn første generasjons plan.

Revidering av Kriminalitetsforebyggende plan skal utføres i planperioden.